

นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการบริหารการศึกษา:
อาวุธอันทรงพลังของผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

Innovation and Technology in Educational Administration:
The Powerful Weapon of Education Administrators in the 21st Century

แหวววรรณ จันทร์ชุกสิน^{1,2*} และพิชญญา ยืนยาว²

¹โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการปทุมธานี

²สาขาวิชาสาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*somwaw.wan@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาในยุคที่ต้องอาศัยการปรับตัวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นต้องใช้ “นวัตกรรมและเทคโนโลยี” เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งพลเมืองโดยส่วนใหญ่เป็นชาวดิจิทัลโดยกำเนิด (digital native) ที่ใช้ภาษาดิจิทัล (digital language) เป็นภาษากลาง ตลอดจนมีลักษณะการเรียนรู้แบบเฉพาะอันแตกต่างไปจากเดิม ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อสามารถปรับรูปแบบการจัดการสถานศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องของลักษณะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญในการนำกระบวนการบริหารการศึกษามาใช้ให้เหมาะสมตามแนวโน้มของการศึกษาของศตวรรษที่ 21 ด้วยการทำเนิงานต่าง ๆ ลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยเครื่องมือหรืออาวุธอันทรงพลังที่เป็นเสมือนตัวช่วยสำคัญสำหรับผู้บริหาร คือนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้เลือกสรรนำมาใช้ให้เหมาะกับจุดประสงค์ในการบริหารงานของตน เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาประเทศต่อไป

คำสำคัญ: การศึกษาในศตวรรษที่ 21 กระบวนการบริหารการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการบริหาร

Abstract

Educational administration of a few years requires adaptation into a learning society that Need to use "innovation and technology" as a key driving, people are digital native and all of them always used digital language as global so they are Individual learning characteristics person. Administrators need to have knowledge and understanding about education in the 21st century. And should expertise in implementing educational management processes. Key for Administrators is powerful weapons that are like important helpers for managers finally can make the successful and effective education

Keywords: education in the 21st century, process of educational administration, innovation and technology in educational administration

1. บทนำ

จากสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ท่ามกลางการเปลี่ยนถ่ายจากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคดิจิทัลที่ต้องให้ความสำคัญกับการปรับตัวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่อาศัย “นวัตกรรมและเทคโนโลยี” เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อน ดังนั้นไม่ว่าจะอยู่จุดใดของโลกก็ย่อมได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ในทุกด้าน เป็นผลให้เกิดปรากฏการณ์ที่ Prensky (2010) เห็นว่า มนุษย์ในยุคนี้จะถูกเรียกว่า “ชาวดิจิทัลโดยกำเนิด (digital native)” อีกทั้ง ซลาธิป ชาญชัยฤกษ์ (2562: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ผู้ที่เกิดในยุคดิจิทัล จะมีความคุ้นเคยกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ มีความเข้าใจในคุณค่าของเทคโนโลยีดิจิทัลและสามารถมองเห็นโอกาสที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่า ดิจิทัลสามารถเป็นภาษากลาง (digital language) ที่ทุกคนควรปรับตัวมาใช้และควรมีความเข้าใจที่ตรงกันในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในแวดวงของการศึกษาซึ่งมีส่วนสำคัญในการร่วมกันวางโครงสร้าง และปรับทิศทางสังคมในอนาคตผ่านการมุ่งพัฒนาพลเมืองยุคดิจิทัล ดังทัศนะของ Wagner (2010:ออนไลน์) ที่กล่าวถึงทักษะที่ผู้เรียนในยุคนี้ควรมี เช่น มีทักษะการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา มีทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเครือข่ายและการนำผู้อื่นโดยไม่ใช้อำนาจ ทักษะความคล่องแคล่วและสามารถปรับตัว ทักษะการริเริ่มและเป็นผู้ประกอบการ กล้าคิด กล้าทำ ทักษะการสื่อสารโดยการพูดและการเขียนที่มีประสิทธิผล ทักษะการเข้าถึงและการวิเคราะห์สารสนเทศ ทักษะการเป็นผู้อยากรู้อยากเห็นและมีจินตนาการ เมื่อลักษณะของผู้เรียนหรือลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ในยุคนี้เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ “การศึกษา” ต้องปรับและพัฒนาติดตามให้ทันทั่วทั้งที่ ผู้บริหารการศึกษาจึงควรเลือกหยิบยก หรือเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการบริหารการศึกษามุ่งพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปของโลก อันถือได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้นเป็นอาวุธอันทรงพลังของผู้บริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนั่นเอง

2. การศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากทัศนะของวิโรจน์ สารรัตน์ (2558 : 174) กล่าวถึง กระบวนการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่า มีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคม และลักษณะเฉพาะตัวของพลเมืองชาวดิจิทัลโดยกำเนิดเพื่อให้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย

- 1) ผู้คนในสังคมจะต้องมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative think skill)
- 2) มีทักษะเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ (information, media and technology skills)
- 3) การจัดการศึกษาต้องนำเอา ICT มาใช้อย่างกว้างขวาง

สถานศึกษาซึ่งนำโดยผู้บริหาร ควรจัดการศึกษาตามสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากชีวิตจริง เน้นโครงการเพื่อพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ยึดผลลัพธ์ที่ควรเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นสิ่งที่นักเรียนรู้ สามารถทำได้และนักเรียนสามารถเป็นได้ ตามทักษะการเรียนรู้ขั้นสูงของ Bloom’s taxonomy สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสืบค้น ดำเนินกระบวนการวิจัย ด้วยตัวของนักเรียนเอง (Active Learning) โรงเรียนก็ควรมีหลักสูตรที่บูรณาการโดยคำนึงถึงความสนใจ ประสบการณ์ ความสามารถพิเศษและโลกที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และให้ความสำคัญกับสิ่งที่ได้เรียนรู้สูงสุด เน้นการปฏิบัติ ทำโครงการ สื่อประเภทต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญตลอดจนคำนึงถึงความแตกต่างและความหลากหลายของผู้เรียน รวมทั้งรูปแบบของโลก (global model) สำหรับตอบสนองต่อสังคมไฮเทค การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ควรมีเว็บไซต์ที่ครูและนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ กับทั่วโลกได้ และการจะพัฒนาสถานศึกษาให้อยู่ในรูปแบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นผู้เขียนคิดว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการวางแผน และกำหนดทิศทางตามกระบวนการบริหารการศึกษาที่เหมาะสม

3. กระบวนการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้าของแต่ละประเทศ โดยสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางและศักยภาพความก้าวหน้าของประเทศนั้น ๆ ได้ ยิ่งประเทศใดมีผู้ได้รับการศึกษาระดับสูง มีผู้สำเร็จการศึกษาในด้านที่กำลังเป็นที่ต้องการและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกมากเท่าไร ก็แสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีศักยภาพในการปรับตัวมากขึ้นเท่านั้น เมื่อประชากรโดยรวมของประเทศมีความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจในหลักของการกระทำว่าสิ่งใดถูกหรือผิด รู้จักผิดชอบชั่วดีมากขึ้น การกระทำผิดต่าง ๆ ก็น้อยลง และมุ่งร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้แข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ศตวรรษที่ 21 ที่กำลังมาถึงนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่าการบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์กรโดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ และความสำเร็จของกิจกรรมหรือกระบวนการเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่คาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายที่มีต่อตัวของผู้บริหารศึกษานั้นเอง

4. แนวโน้มของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

หากผู้บริหารมุ่งหวังดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการทางการศึกษาให้ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัลหรือศตวรรษที่ 21 เพื่อแสดงให้เห็นศักยภาพในการปรับตัวของประเทศ ก็พึงทราบแนวโน้มของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางให้การวางแผน และกำหนดเป้าหมายการบริหารอย่างมีระบบ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2558 : 175) ได้กล่าวถึง 10 แนวโน้มของการศึกษาของศตวรรษที่ 21 ว่า

- 1) มีการใช้และการบูรณาการเทคโนโลยีมากขึ้น
- 2) ใช้หลักความเป็นโลก เรียนรู้สิ่งที่ไกลตัวออกไปและเรียนรู้สิ่งที่อยู่กับตัวเรา
- 3) ตระหนักถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา
- 4) ความจำเป็นต้องมีแรงงานเชิงแข่งขันที่มีทักษะสูง
- 5) การศึกษาแบบไร้พรมแดนและข้ามพรมแดน
- 6) การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนให้มีประสบการณ์ระดับโลกมากขึ้น
- 7) ความรู้จะถูกสร้างหรือร่วมกันสร้างมีมากขึ้น นักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง
- 8) การเป็นหุ้นส่วนระหว่างรัฐบาล กรรมการสถานศึกษา สถานศึกษา และนักการศึกษา
- 9) การเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยใช้เทคโนโลยี
- 10) ยึดหลักการประเมินสินทรัพย์ เป็นการประเมินเชิงเปรียบเทียบ

การศึกษาจะเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ อันส่งผลให้โรงเรียนก็ต้องปรับตัวให้ทันต่อรูปแบบการศึกษาที่ควรเป็นในโลกยุคที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริหารสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามแนวโน้มของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรมุ่งพัฒนาโรงเรียนให้มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นคอมพิวเตอร์กันทุกที่ ใช้กันได้ตลอดเวลา (Ubiquitous computing)
- 2) นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเครือข่ายไร้สายและอินเทอร์เน็ตได้
- 3) ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นขึ้น

จากแนวโน้มดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าการศึกษาปรับตามสภาพความเป็นอยู่ในการใช้ชีวิตของมนุษย์ โรงเรียนก็ต้องมีแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทิศทางเพื่อผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติเหมาะกับการเป็นพลเมืองในยุคศตวรรษที่

21 หรือพลเมืองยุคดิจิทัล การบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญมาก เพราะการที่พลเมืองในชาติจะมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก หรือแข่งขันต่อพลเมืองยุคศตวรรษที่ 21 ของประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษาเป็นสำคัญ หรือหากพิจารณาอีกนัยหนึ่งก็ถือว่าขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาของบ้านเมือง หากประเทศมีนักบริหารการศึกษามีความรู้ ความสามารถปรับและกำหนดแนวทางตามวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจ การศึกษาอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้กับการศึกษาเมื่อโลกหมุนเวียนเปลี่ยนไปแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้ การศึกษาเกิดความหน้าต่อพลเมืองในชาติและนำไปให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง ปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน และในทิศทางกลับกันหากประเทศหรือสถานศึกษาใด ไร้นักการบริหารที่เก่ง ขาดวิสัยทัศน์ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงก็ยากที่จะประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากขาดผู้นำที่ดีในการกำหนดทิศทางให้เดินไปจนถึงเส้นชัย

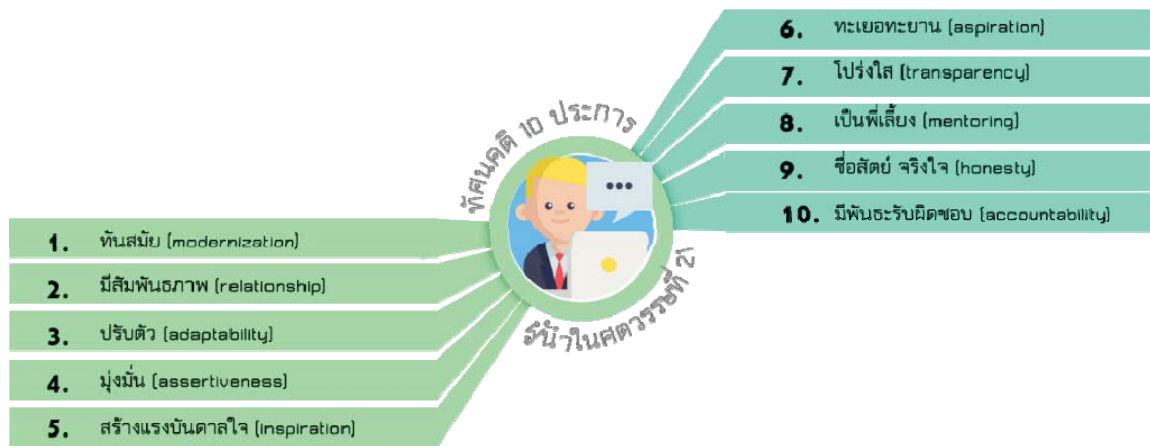
5. ลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษา

หน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่หมุนเวียนนั้นเป็นภารกิจหลักของผู้บริหาร การศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยการจัดการศึกษานั้นอาจพิจารณาได้เป็นสองแนวทาง แนวทางด้านลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษาเอง และแนวทางที่พิจารณาจากเนื้องานที่เกี่ยวกับการศึกษา (ครุชิต มาลัยวงศ์ : 2562,ออนไลน์) และเมื่อพิจารณาในด้านของ “ลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษา” ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แล้วอาจแบ่งได้เป็นงานสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) การวางแผนการศึกษา
- 2) การจัดองค์กร
- 3) การจัดงานและควบคุมให้ทำงานเป็นไปตามที่กำหนด
- 4) การสั่งการและการแก้ไขปรับปรุงงาน
- 5) การประเมินผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ
- 6) จัดทำรายงานต่าง ๆ
- 7) การทำงานประมาณ

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษานั้นเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างสูงยิ่งในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้า หรือต่อสู้ให้อยู่รอดในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกเสี้ยววินาที นับว่าเป็นงานที่ทำท้าทายต่อผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารทั้งยังมีลักษณะงานที่มีส่วนในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุม อันได้แก่ งานจัดการหลักสูตร งานจัดการนักเรียน งานจัดการเรียนการสอน งานบริหารบุคลากร งานจัดการงบประมาณ งานจัดการทรัพยากรและอุปกรณ์ การศึกษา งานจัดการห้องสมุด งานจัดการศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ งานจัดการเอกสาร งานจัดการการสื่อสาร และงานให้บริการชุมชน เมื่อผู้เขียนได้พิจารณาถึงหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่งที่จะเป็นผู้กำหนดชี้แนะแนวทางสถานศึกษาให้เติบโตก้าวหน้าอย่างมั่นคงยั่งยืนหรือทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวงการการศึกษานั้นเอง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง การเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเพียงพอต่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพในโลกศตวรรษที่ 21 หากเปรียบเทียบการจัดการศึกษาคุณนี้เป็นการสู้รบกับนานาอารยประเทศ เพื่อหาผู้ปรับตัว และก้าวทันต่อเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเปรียบได้ว่าเป็น “จอมทัพสำคัญ” ที่จะนำพาสถานศึกษาให้ก้าวไปในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นอยู่ทุกขณะ ได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น น่าจะถือได้ว่าเป็น “ผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21” ซึ่งวิโรจน์ สารรัตน์ะ (2558 : 175) ได้แสดงทัศนะว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีทัศนคติ 10 ประการที่สำคัญ

โดยผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21 ควรมีทัศนคติ 10 ประการดังทำนองวิโรจน์ได้กล่าวไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 ทัศนคติที่สำคัญ 10 ประการสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21

จะเห็นได้ว่าผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นที่มีลักษณะเฉพาะ ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น อย่างไรก็ตามในการบริหารการศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพทันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนำเสนอสารสนเทศ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการใช้ชีวิตของมนุษย์ในยุคดิจิทัลดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ดังนั้นการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จะสำเร็จเพื่อพัฒนาพลเมืองทัดเทียมประเทศอื่น ๆ ซึ่งปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้นก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือช่วยในการบริหารหรือจัดการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่แตกต่างจากการบริหารในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมาในการปรับทิศทางและขับเคลื่อนสถานศึกษาหรือองค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและนำเครื่องมือในการบริหารจัดการ หรือนวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการช่วยบริหารจัดการสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

6. นวัตกรรม

จากรากศัพท์ของคำว่า **นวัตกรรม (Innovation)** นั้นมาจากภาษาลาตินคำว่า “Innovare” แปลว่า “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา” ซึ่งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2549) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนให้การส่งเสริม และพัฒนานวัตกรรมของประเทศ ได้กำหนดความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า **นวัตกรรม** คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม” สอดคล้องกับ กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 245) ได้กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมเป็นแนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อนหรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย

ดังนั้น การใช้นวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการ เป็นการใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการ ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษาให้มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก นวัตกรรมที่มักนำมาใช้ทางด้านการบริหาร จะเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการฐานข้อมูลในหน่วยงานสถานศึกษา เช่น

ฐานข้อมูล ของนักเรียน นักศึกษา ฐานข้อมูล คณะอาจารย์และบุคลากร ในสถานศึกษา ด้านการเงิน บัญชี พัสดุ และครุภัณฑ์ ฐานข้อมูลเหล่านี้ต้องการออกระบบที่สมบูรณ์มีความปลอดภัยของข้อมูลสูง

7. เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา

เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษา ตามแนวทางและหน้าที่ของผู้บริหารนั้นถือเป็นงานที่มีความซับซ้อนมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องได้รับข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับใช้ในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตลอดเวลา นอกจากนั้นแล้วข้อมูลและสารสนเทศนั้นต้องเป็นปัจจุบันด้วย ซึ่งการตัดสินใจและการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยที่สำคัญอยู่สองส่วน ส่วนแรก คือการมีข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและถูกต้อง และส่วนที่สองคือ ความรู้ในสถานการณ์นั้น ๆ จะตัดสินใจอย่างไร หรือจะดำเนินการอย่างไรจึงจะเหมาะสม

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2562,ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ผู้บริหารจะได้มาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยเครื่องมือที่เหมาะสมมาช่วย โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารเองก็ต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) อันเป็นทักษะสำคัญหรือเรียกได้ว่า “ทักษะแห่งอนาคต : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” ที่ทิศทางการศึกษาประเทศ มุ่งมั่นให้เกิดขึ้นในพลเมืองของชาติ ก่อนจะปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนได้นั้น ผู้บริหารเองต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับตนเองก่อน อันได้แก่ ทักษะที่เราได้ยินกันบ่อยครั้ง คือ 3R และ 8C

สำหรับในกรณีของการที่จะมีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการหลังจากได้รับข้อมูลและสารสนเทศแล้วนั้น เครื่องมือที่จะช่วยผู้บริหารได้ดีที่สุดก็คือ การศึกษาทั้งจากในสถานศึกษา และ การศึกษาจากผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานในอดีต อย่างไรก็ตามในบางครั้งผู้บริหารอาจจะต้องประสบปัญหาต้องตัดสินใจในเรื่องที่ไม่ได้เรียนรู้หรือไม่มีประสบการณ์มาก่อน ผู้บริหารก็อาจจะต้องใช้เครื่องมืออย่างอื่นมาช่วยตัดสินใจด้วย เครื่องมือที่น่าจะเป็นประโยชน์คือระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งก็เป็นซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์และจัดอยู่ในกลุ่มของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับบริหารการศึกษา ก็คือการนำเทคนิควิธีการบริหารจัดการ หรือเครื่องมือที่สร้างขึ้นใหม่หรือทันสมัย มาใช้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่ต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั่นเอง นอกจากนั้นอาจจะให้ความหมายของคำว่า “**นวัตกรรมเทคโนโลยีบริหารการศึกษา**” โดยรวมและพอเข้าใจได้ง่ายว่า “**เป็นเครื่องมือและวิธีการสำหรับช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล**”

โดยสรุปแล้วประโยชน์และความสำคัญ ของนวัตกรรมและเทคโนโลยีบริหารการศึกษา ที่เป็นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีบริหารการศึกษา ของผู้บริหารศึกษาระดับต่าง ๆ นั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้ภาระงานต่าง ๆ ที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบอันได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้แก่

- 1) ช่วยในการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเอาไว้เป็นหมวดหมู่ในฐานข้อมูลของหน่วยงาน
- 2) ช่วยในการประมวลผลข้อมูลที่จัดเก็บไว้เพื่อให้เป็นสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ
- 3) ช่วยในการประเมิน หรืองานประกันคุณภาพ
- 4) ช่วยในการส่งข้อมูลและรายงานที่ประมวลผลได้แล้วไปให้ผู้รับที่อาจจะอยู่ห่างไกลจากหน่วยงาน
- 5) ช่วยในการนำเสนอรายงานหรือข้อเสนอต่าง ๆ ต่อผู้บังคับบัญชา หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระหว่างการประชุมสัมมนา
- 6) ช่วยในการจัดเก็บความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการทำงาน และ การดูงาน เพื่อสร้างเป็นฐานความรู้สำหรับนำมาให้ผู้บริหารระดับล่างได้ศึกษาและนำไปใช้ประกอบการปฏิบัติงาน

- 7) ช่วยให้ผู้บริหารสามารถทดสอบการตัดสินใจของตนได้โดยอาศัยโปรแกรมสนับสนุนการตัดสินใจ
- 8) ช่วยในงานบริหารโดยตรงของผู้บริหาร

จากประโยชน์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่านวัตกรรมและเทคโนโลยีบริหารการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานและการบริหารงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ซึ่งอาจสรุปความสำคัญของการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการศึกษาได้ดังนี้

- 1) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา ช่วยให้การบริหารจัดการงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสะดวกรวดเร็วและมีคุณภาพ
- 2) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา ช่วยทำให้การสื่อสารและการประสานงานด้านการบริหารการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาสะดวกรวดเร็ว
- 3) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา ช่วยทำให้พัฒนาการด้านการศึกษาของประเทศดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง
- 4) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้สามารถผลิตบัณฑิตในทุกระดับอย่างมีคุณภาพได้

8. บทสรุป

ภาพที่ 2 ความสำคัญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่อการบริหารการศึกษา

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้เขียนสามารถสรุปความคิดเห็นออกเป็นภาพข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความท้าทาย ที่มีผู้ต่อบริหารการศึกษา ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป้าหมายทางการศึกษาที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องไม่ลืมนึกถึงความท้าทายในด้านต่าง ๆ อันได้แก่

- 1) **สภาวะทางสังคม** เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำนายสำหรับผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ต้องหาทางวางแผนการจัดการศึกษาที่รองรับและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการบริหารการศึกษามาใช้อย่างไรให้รับมือกับการศึกษาในสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
- 2) **ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน** ที่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เป็นความท้าทายในหน้าที่การบริหารของผู้บริหารว่า *จะต้องมีคุณลักษณะอย่างไร หรือนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างไร ให้สามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรให้ใช้ทรัพยากรที่อยู่อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน ประกอบไปกับการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรที่มีความสามารถหรืออาจเป็นพลเมืองชาวดิจิทัลอยู่กับองค์กรนาน ๆ*
- 3) **การเข้าถึงเทคโนโลยี** เนื่องจากเทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เด็กรุ่นใหม่จะใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ บุคลากรทางการศึกษารวมถึงผู้บริหารการศึกษาเอง ก็ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการการบริหารการศึกษาได้

- 4) ความหลายหลายและความขัดแย้งกันในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสถานศึกษาจำเป็นต้องเปิดรับความหลากหลาย ของบุคลากรหรือ รูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นพร้อม กับมีความจำเป็นในการสร้างให้เกิดความเอกภาพในการทำงานในองค์กร เพราะการรวมเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรจะเป็นหัวใจในการประสานงานให้ประสบความสำเร็จ *การทำงานเป็นทีมเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้*
- 5) **ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ** คนในยุคใหม่จะเป็นคนที่ไม่ยึดติดกับที่ทำงาน มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง จึงสามารถเปลี่ยนงานได้ตลอดเวลา คนรุ่นใหม่นิยมทำงานอิสระมากกว่า **ดังนั้นผู้บริหารมีหน้าที่ออกแบบจัดหาวิธีการที่ดี** เพื่อวางแผนการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับงานที่ต้องรับมือกับการปรับตัวของคนรุ่นใหม่ด้วย

ดังนั้น “นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา” จึงเป็นเครื่องมือสำคัญมากที่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ที่มีภาระงานด้านการบริหารควรศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และนำมาปรับใช้โดยเริ่มจากประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง คือ การพัฒนาศักยภาพของตัวเอง ให้เป็น “ผู้รู้รอบ รู้กว้าง รู้สร้าง รู้แก้” คือ เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงรอบด้านที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร มีความรู้กว้างขวางครอบคลุมทุกด้าน ทุกปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อบริหาร หรือการก้าวไปข้างหน้าขององค์กร เป็นผู้มีความรู้มากพอที่จะเป็นผู้สร้างให้เกิดความรู้ ความศรัทธาต่อบุคคลอื่น ๆ ในองค์กรเพื่อให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ และรู้จักนำความรู้ทางนวัตกรรมและเทคโนโลยี มาช่วยในการแก้ปัญหาที่ต้องพบในระหว่างการบริหารจัดการ เพราะไม่การทำงานใดที่ไร้ปัญหาอุปสรรค หากแต่ผู้บริหารจะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาจัดการกับปัญหาที่ต้องเจอเหล่านั้นอย่างไร และนอกจากนี้นวัตกรรมและเทคโนโลยียังช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารองค์กรโดยภาพรวม เพราะช่วยให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว ช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นนวัตกรรมและเทคโนโลยี จึงเปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของ แม่ทัพ ซึ่งเปรียบได้กับผู้บริหาร ที่เป็นผู้นำองค์กรหรือสถานศึกษา ก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ 21 นี้ โดยแม่ทัพจะเป็นผู้กำหนดชี้แนวทางให้แก่กันรบผู้ร่วมรบ อันได้แก่ ครู บุคลากรในสถานศึกษาตลอดจนชุมชน ผู้ปกครองผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ก้าวข้ามผ่านการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในด้วยกัน *เมื่อผู้บริหารสามารถเลือกใช้อาวุธที่มีอยู่รายล้อมรอบตัวให้ถูกต้อง ถูกวิธีและถูกงาน อาวุธที่ทรงพลังเหล่านั้นจะช่วยให้ทุกคนในองค์กรสามารถยืนหยัดและรับมือสงครามการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมเกียรติ และสมภาคภูมิ*

9. เอกสารอ้างอิง

- กิดานนท์ มลิทอง.(2540). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครรชิต มาลัยวงศ์ (2562). **เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา**. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562, จาก http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- จารุวรรณ นาดัน และคณะ. (2556). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก .วารสารวิชาการ **Veridian E-Journal** ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2556
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2545). **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ.
- ชลธิษ ชาญชัยฤกษ์. (2562). **Digital Native vs Digital Immigrant**. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562 , จาก [http://www.culi.chula.ac.th/salc/images/ENG%20Today%20PDF/Eng-15%20\(Digital%20Native%20vs%20Digital%20Immigrant\).pdf](http://www.culi.chula.ac.th/salc/images/ENG%20Today%20PDF/Eng-15%20(Digital%20Native%20vs%20Digital%20Immigrant).pdf)
- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วินัย วงศ์วีระจันทร์ (2557). นวัตกรรมบริหารการศึกษา. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562, จาก

<https://www.dailynews.co.th/article/208625>

วิโรจน์ สารรัตน์. (2558). บทความปริทัศน์หนังสือ : กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา : กรณีที่สะท้อนต่อการศึกษาศตวรรษที่

21. วารสารวิชาการเฉลิมพระเกียรติกาญจนา 2, 3 :174 – 177.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). สูดยอดนวัตกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

Prensky, M. (2010). Nativos e inmigrantes digitales. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562, [https://www.marcprensky.com/writing/Prensky- NATIVOS%20E%20INMIGRANTES%20DIGITALES%20\(SEK\).pdf](https://www.marcprensky.com/writing/Prensky- NATIVOS%20E%20INMIGRANTES%20DIGITALES%20(SEK).pdf)

Wagner, T (2010). **The Global Achievement Gap** ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562, <https://www.cosa.k12.or.us/downloads/profdev/Seaside%202009/Tony%20Wagner.pdf>